

Ислом Нури

Салаф солих — “ахлуссунна вал-жамоа” эътиқодига даъват этишнинг шарт ва қоидалари

Эй Муслмон дўстим, билгилки салаф солих эътиқодига уқта шарт билан даъват қилинади:

1 — соғлом тўғри эътиқод.

Яъни “рубубият”, “улухият”, “исм ва сифатлар” тавҳиди ва эътиқоднинг бошқа қирралари ҳақида салаф солих эътиқодида бўлиш.

2 — соғлом тўғри дастур.

Яъни салаф солих кўйган усул ва қоидалар асосида Куръон ва суннатни тушуниш.

3 — соғлом тўғри амал.

Яъни бидъат ишларни қилмаслик, балки, амал хоҳ эътиқодий, хоҳ амалий ва хоҳ лафзий бўлсин, Аллоҳ учун холис ва шариатга мувофиқ бўлиши.

Аллоҳ таолонинг йўлига даъват этиш энг шарафли ишлардан ва буюк ибодатлардан, пайгамбарлар ва Аллоҳнинг хос ва соф бандаларининг асосий вазифаларидан, Аллоҳ таоло бу ҳақда шундай деди:

“(Одамларни) Оллоҳ(нинг дини)га даъват қилган ва ўзи ҳам яхши амал қилиб, «шак-шубҳасиз, мен муслмонлардандирман», деган кишидан ҳам чиройлироқ сўзлагувчи ким бор?.”

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам одамларга даъватни қандай етказишимиз кераклиги ҳақида таълим бердилар ва у зотнинг ҳаётида

Ислом Нури

бунинг учун етарли дарслар бор.

Салаф солих эътиқодига даъват этувчи кишилар ўз даъватларида расулуллох соллаллоху алайхи ва салламнинг даъват услубларига эргашишлари керак. Шубҳасиз, расулуллох соллаллоху алайхи ва салламнинг даъват йўлида Аллох таолога даъват килиш услубида очик баёнлар борки, улар расулуллох соллаллоху алайхи ва салламнинг йўли ва хаётга муҳолиф бўлган ва одамлар ўйлаб топган йўллардан беҳожат килади.

Шунинг учун ҳам, Аллох таолонинг йўлига даъват этувчи кишилар салаф солих каби замон ва маконни риоя қилиб даъват этишлари керак.

Бу тўғри тушунчадан келиб чиқиб мен даъватчилар учун баъзи койда ва асосларни эслатиб ўтишга ҳаракат қилдим. Шояд бу сабабли даъват кўзланган саҳех тарзда бўлса.

Даъватчининг асос ва коидалари

1 — Билингни, Аллох таолонинг йўлига даъват этиш — дунё ва охирадаги нажот йўлларидан биридир. Аллох таоло сиз сабабли бир кишини хидоят қилиши, сизга кизил туяларни берилганидан кўра яхшироқдир. Даъват қилиниши билан савоб ёзилади, унга даъватни ижобат қилиниши шарт эмас. Даъватчидан Исломга нусрат (галаба)ни рўёбга чиқариши талаб қилинмаган у — Аллох таолонинг ишидир. Бирок даъватчидан бу йўлда ўз кучларини сарф этиши талаб қилинган.

Даъватчи тайёргарлик кўриши шарт, нусрат эса Аллох таоло тарафидан ваъдадир. Даъват жиход турларидан бири бўлиб, мақсад ва

Ислом Нури

натижаларида у билан муштаракдир.

2 — “Ахлуссунна вал-жамоа” йўли деб шаклланган, мўътадиллиги ва умумийлиги, меъёрдан ортик ва кам эмаслиги билан машхур бўлган салаф йўлини чуқур ўзлаштириш.

Куръон ва саҳих суннатни лозим тутган шаръий илм билан ҳаракатни бошлаш. Бундай шаръий илм Аллоҳ таолонинг фазли билан тойилишдан сакловчи ва пайгамбарлар йўлидан юришни касд қилган киши учун нурдир.

3 — “Бирлашишнинг асоси — тавҳиддир” шиори остида мусулмонлар жамоатини вужудга келтириш ва бирлашишга харис бўлиш ҳамда бугунги кундаги мусулмонларни бирлаштириш ўрнига парчалаб ташлаётган гуруҳбозликдан узок бўлиш.

Аллоҳ йўлига даъват этиш учун ҳаракат қилаётган ҳар бир жамоатни мусулмонларнинг жамоати деб эмас, балки, мусулмонлардан бир жамоа деб тушуниш.

4 — Муҳаббат шахсларга эмас, динга бўлиши. Ҳақ боқийдир, шахслар эса фонийдир. Ҳақни бил, аҳлини танийсан!

5 — Ҳамкорлик ва ҳамкорликка олиб борадиган барча нарсага даъват этиш, ихтилоф ва ихтилофга олиб борадиган барча нарсалардан узок бўлиш. Иттифок қилган нарсаларимизда бир-биримизга ёрдам беришимиз ва ихтилоф қилган нарсаларимизда ўзаро нафрат қилмай, бир-биримизга насихат қилишимиз.

Исломий жамоатлар ўртасидаги асос — ҳамкорлик ва бирликдир. Бунинг имкони бўлмаса бир-бирини қўллаб қувватлаш, бунинг имкони

Ислом Нури

бўлмаса бирга яшаш, бунинг хам имкони бўлмаса халокатдир.

6 — Шахсинг ўзи мансуб бўлган жамоага таассуб килмаслиги, модомики, шариатга мувофик, меъёрдан ортик ёки кам бўлмас экан, бошкаларнинг яхши харакатларини мамнуният ила кабул килиш.

7 — Шариатнинг усул эмас фуруот яъни шохларидаги ихтилофлар, жанжал ва урушларни эмас, балки, насихат ва сухбатлашишни такозо килади.

8 — Хар бир киши ўз-ўзини танкид килиши ва хатоларини тўғрилаши.

9 — Хилоф килиш одобларини ўрганиш ва сухбат асосларини чуқуррок билиш хамда у иккисининг ахамиятига икрор бўлиш ва унинг воситаларига эга бўлишнинг зарурлиги.

10 — Хукмни умуммий чикаришдан узок бўлиш ва унинг офатларидан эҳтиёт бўлиш, шахсларга хукм килишда адолат килиш, шаклга эмас мазмунга караб хукм килиш инсофдандир.

11 — Мақсад билан воситалар ўртасини ажратиш. Масалан: даъват мақсад, харакат, жамоат ва бошка нарсалар эса воситалардир.

12 — Мақсадларда сабот билан туриш ва шариат рухсат беришига караб воситаларни кўллашда юмшок бўлиш.

13 — Ахамият масаласига риоя килиш яъни, ишларни ахамиятига караб тартиблаш. Агар бирон фаръий ёки жузъий масала бажарилиши керак бўлса, у ўз ўрни, вакти ва муносиб шароитида бўлиши керак.

14 — Даъватчилар ўртасида тажриба алмашиш хам мухим

Ислом Нури

ишлардандир. Ўтганларнинг тажрибасига асосланиш керак. Даъватчи ўз харакатини бўш ердан бошламайди. Чунки у ислом динига хизмат килиш учун чиккан биринчи ва ё охирги киши эмас. Дунёда насихат ва иршод (йўллаш)дан беҳожат бўлган ёки тўғрилиқнинг барчасини ўзида жам килган бирон киши йўқдир. Ва акси хам.

15 — Умматнинг суннатга амали ва соғлом эътиқоди билан танилган олимларини хурмат килиш, уларнинг обрўларини тўкмаслик, улардан илмларини олиш ва уларнинг ниятлари хақида шубхаларни айтмаслик. Шу билан бирга улар учун таассуб килишдан сакланиш керак, чунки хар бир олим тўғри ва хато килиши мумкин. Модомики у мужтахид бўлар экан килган хатоси ўзига, лекин унинг хурмати ва фазли сакланиб қолади.

16 — Мусулмонлар хақида яхши гумон килиш, уларнинг сўзларини яхши томонга буриш хамда уларнинг айбларини бошкалардан яшириб ўзларига айтишдан бепарво бўлмаслик.

17 — Яхшиликлари кўп бўлган одамни ёмонликларини фойдаси бўлсагина тилга олиш. Ёмонликлари кўп бўлган одамнинг яхшиликларини, омма халк чалгимаслиги учун гапирмаслик.

18 — Шаръий лафзларни аниқ ва нозик бўлгани учун ўзгартмай истеъмол килиш хамда ёт ва мужмал лафзлардан сакланиш. Масалан: “демократия” эмас “шуро” каби.

19 — Фикхий мазхаблар хақида тўғри тушунчада бўлиш. Улар бизнинг катта фикхий бойлигимиз бўлиб, уларни ўрганамиз, улардан фойдаланамиз ва уларга тарафкашлик килмаймиз. Биз уларни бутунлай рад этмаймиз ва заиф хукмларидан сакланамиз. Улардан

Ислом Нури

Куръон ва суннат нури остида ҳамда салаф солих тушунчаси билан ҳақ ва тўғриси оламиз.

20 — Гарб ва унинг маданиятига нисбатан тўғри йўналишни белгилаш. Яъни уларнинг тажрибий фанларидан улуг динимизнинг асос ва коидаларига биноан фойдаланамиз.

21 — Шуру (маслахат)нинг даъватдаги аҳамиятига иқроп бўлиш ва даъватчининг маслахатлашиш илмини ўрганиши.

22 — Чиройли намуна. Даъватчи ўз даъватининг ойнаси ва ундан дарак берувчи намунадир.

23 — Хикмат ва яхши мавъиза йўлидан бориш ҳамда Аллоҳ таолонинг куйидаги сўзларини даъват учун мезон ва хикмат килиб олиш. Аллоҳ таоло деди: «(Эй Мухаммад соллаллоҳу алайҳи ва саллам), **Парвардигорингизнинг йўлига - динига донолик-хикмат ва чиройли панд-насихат билан даъват килинг! Улар билан энг гўзал йўлда мужодала-мунозара килинг!**» (Наҳл: 125)

24 — Сабр билан безаниш. Чунки сабр пайгамбарларнинг сифатлари ва даъватларининг муваффақият асосидир.

25 — Каттиққўлликдан узок бўлиш, унинг офатлари ва салбий натижаларидан эҳтиёт бўлиш. Шариат рухсат берган доираларда мулойимлик ва енгиллатиш билан ҳаракат килиш.

26 — Мусулмон ҳакни излайди. Ҳақ учун жасур бўлиш — даъватдаги зарурий ишлардандир. Агар сиз ҳакни айтишдан ожиз бўлсангиз, ҳеч бўлмаса ботил сўзларни айтманг!

Ислом Нури

27 — Ялковлик ва унинг салбий натижаларидан сакланиш ҳамда унинг сабаблари ва даволаш йўлларини ўрганиш.

28 — Миш-миш ва сирларнинг ёйилиши ҳамда унинг исломий жамиятда келтириб чиқарадиган ёмон оқибатларидан эҳтиёт бўлиш.

29 — Афзаллик ўлчови — такво ва солих амал бўлиб, ватанпарастлик, уругчилик, гурух ва жамоат учун таассуб қилиш каби жоҳилий тарафқашликлардан узок бўлиш.

30 — Даъватдаги энг афзал йўл — шубҳаларни баён қилиб, раддия бериш эмас, балки, Ислом ҳақиқати ва йўлларини тақдим этишдир. Одамларга ҳақ тарозисини бериб, уларни дин асосларига даъват этиш ва ақлларига яраша сўзлаш, хидоятланишларига васила учун қалбларига борадиган йўлларни билиш.

31 — Даъватчилар ва исломий ҳаракатларнинг давомий суратда Аллоҳ таолога боғланишлари, ўз қучларини сарф этиб, Аллоҳ таолодан ёрдам сўрашлари. Ҳақиқий етакчи Аллоҳ таоло экани, даъват йўналишини бошқараётган ҳам, даъватчиларни тўғри йўлга солаётган ҳам Аллоҳ таоло экани. Хуллас, дин ва барча ишларнинг Аллоҳ таологагина ҳос эканига қатъий ишониш.

Ушбу қоида ва фойдалар қўплаб олим ва даъватчилар тажрибасининг мевасидир. Шунинг ёдда тутишимиз керак-ки, агар Аллоҳ йўлига даъват этаётган кишилар бу қоидаларни яхши тушунсалар эди, даъват ҳаракати учун қўп яхшиликлар бўлар эди.

Барча даъватчилар шунинг билсинларки, даъватларининг муваффақияти Аллоҳ таологагина боғланиш, унга барча ишларни топшириб таваккул

Ислом Нури

килиш, ниятни холис килиб нафс-хаводан кутилишдадир.

Салаф солих эътиқоди хақидаги китоблар

“Ахлуссунна вал-жамоа” ичидан етишиб чиккан алломалар салаф солих эътиқоди хақида кўплаб китоблар ёздилар. Улар бу эътиқод асосларини кўрсатиб берар эканлар далилларни Куръон Карим ва расулulloх соллalloху алайхи ва салламнинг суннатларидан олдилар. Улар бидъатчиларга раддия бериб, уларнинг ишларини очиб ташладилар. Ботилга ҳақ, жаҳолатга илм ва бидъатга суннат билан рўбарў туриб курашдилар. Бидъатчиларни курулсизлантириб, ҳакни намоён этиб, ботилни йўқ қилдилар. Улар бу ишларни дин учунгина қилдилар.

Ушбу “ал-Важиз”ни таълиф этиш мобайнида истифода этганим баъзи китобларнинг номларини келтиришим фойдадан холи бўлмаса керак. Токи сиз ўз эътиқодингизни қаердан олганингизни билинг ва ақидангиз асл эканини, кейинги даврларда кириб қолган хурофотлар эса, саҳоба, тобиин ва уларга яхшилик билан эргашган кишилар каби солих аждодларимиз расулulloх соллalloху алайхи ва салламдан қабул қилиб олишган эътиқодга бегона эканини билиб олинг.

Салаф солих эътиқоди хақида Ислом умматининг алломалари кўплаб китоблар ёздилар. Қуйида номлари келтирилган китоблар, уларнинг баъзиларидир.

1. “Китабус-сунна”, Аҳмад ибн Ханбал роҳимахуллох, 241- хижрий йили вафот этган.
2. “Китабус-сунна”, Абдуллох ибн Имом Аҳмад роҳимахуллох, 290- хижрий йили вафот этган.

Ислом Нури

3. “Китабус-сунна”, Абу Бакр Ахмад ибн Язид Халлол роҳимахуллох, 211- хижрий йили вафот этган.
4. “Китабус-сунна”, Хофиз Абу Бакр Осим роҳимахуллох, 287- хижрий йили вафот этган.
5. “Китабус-сунна”, Мухаммад ибн Наср Марвазий роҳимахуллох, 294- хижрий йили вафот этган.
6. “Шархус-сунна”, Имом Хасан ибн Алий Барбахорий роҳимахуллох, 329- хижрий йили вафот этган.
7. “Шархус-сунна”, Имом Хусайн ибн Масъуд Багавий роҳимахуллох, 436- хижрий йили вафот этган.
8. “аш—Шариат”, Абу Бакр Мухаммад ибн Хусайн Ожуррий роҳимахуллох, 360- хижрий йили вафот этган.
9. “Китабу аслис-суннати вад-дийни”, Имом Абу Хотим Розий роҳимахуллох, 327- хижрий йили вафот этган.
10. “Сарихус-сунна”, Имом Абу Жаъфар Мухаммад ибн Жарир Табарий роҳимахуллох, 310- хижрий йили вафот этган.
11. “Шарху мазахиби ахлиссуннати ва маърифату шароийид-дийни ват-тамассуку бис-сунани”, Абу Хафс Умар ибн Ахмад ибн Усмон ибн Шохин роҳимахуллох, 279- хижрий йили вафот этган.
12. “Усулус-сунна”, Имом Ибн Абу Заманайн Андалусий роҳимахуллох, 399- хижрий йили вафот этган.

Ислом Нури

13. “Китабун-нузул”, “Китабус-сифаат”, “Китабур-рўъяти”, Имом Хофиз Алий ибн Умар Дора Кутний роҳимахуллох, 385- хижрий йили вафот этган.
14. “Китабут-тавҳид ва исбату сифаатир-робби азза ва жалла”, Имом Абу Бакр Мухаммад ибн Исхок ибн Хузайма роҳимахуллох, 311- хижрий йили вафот этган.
15. “Мукаддимату Ибн Аби Зайд ал-Кайруваний фил-акийда”, Абдуллох ибн Зайд Кайруваний роҳимахуллох, 386- хижрий йили вафот этган.
16. “ал-Ибаана ан шариатил-фиракатин-ножияти ва мужанабатил-фиракил-мазмумати”, Имом Абу Абдуллох ибн Батта Абкарий Ханбалий роҳимахуллох, 387- хижрий йили вафот этган.
17. “Эътиқоду ахлил-Хадис”, Имом Абу Бакр Исмоилий роҳимахуллох, 371- хижрий йили вафот этган.
- 18 “ал-Ибаана ан усулид-дияна”, “Рисала ила ахлис-сугур”, «Макалаатул Исламийя», Имом Абул Хасан Ашъарий роҳимахуллох, 320- хижрий йили вафот этган.
19. “Акидатус-салаф ахлил-хадис”, Имом Абу Усмон Исмоил ибн Абдуррахмон Собуний роҳимахуллох, 449- хижрий йили вафот этган.
20. “ал-Мухтор фий усулис-сунна”, Имом Абу Алий Хасан ибн Ахмад ал-Банно Ханбалий Багдодий роҳимахуллох, 471- хижрий йили вафот этган.
21. “Шарху усули эътиқоди ахлиссуннати вал-жамоати”, Имом Абул-Косим Хибатуллох ибн Хасан ибн Мансур Табарий Ла-лакоий

Ислом Нури

роҳимахуллох, 418- хижрий йили вафот этган.

22. “Китабул-арбаъийн фи далаилит-Тавхид”, Абу Исмоил Харавий роҳимахуллох, 481- хижрий йили вафот этган.

23. “Китабул-азамати”, Шайх Исфаконий роҳимахуллох, 369- хижрий йили вафот этган.

24. “ал-Эътикод вал-Хидая”, Абу Бакр Ахмад ибн Хусайн Байхакий роҳимахуллох, 458- хижрий йили вафот этган.

25. “ал-Хужжату фий баянил-маҳажжати ва шарҳу акидати ахлуссуннати”, Абул-Косим Исмоил ибн Муҳаммад Тамимий Исфаконий роҳимахуллох, 535- хижрий йили вафот этган.

26. “ал-Акилатут-Таховийя”, Имом Ахмад ибн Муҳаммад ибн Салаама Абу Жаъфар Таховий Аздий Ханафий, роҳимахуллох, 321- хижрий йили вафот этган.

27. “Ламъатул-эътикодил-ходий ила сабилир-рошаад”, Имом Муваффиқуддин Абу Муҳаммад Абдуллох ибн Кудома Макдисий роҳимахуллох, 620- хижрий йили вафот этган.

28. “ан-Насихату фий сифаатир-Робби жалла ва ала”, Имом Абу Муҳаммад Абдуллох ибн Юсуф Жувайний роҳимахуллох, 438- хижрий йили вафот этган.

29. “Китабут-тавхид ва маърифати асмааиллахи ва сифаатих”, Имом Абу Абдуллох ибн Исхок ибн Мунда роҳимахуллох, 395- хижрий йили вафот этган.

Ислом Нури

30. “Китабут-тавхид”, Имом Абу Абдуллох ибн Исмоил Бухорий роҳимахуллох, 265- хижрий йили вафот этган.
31. “Китабул-ийман”, Имом Абу Убайд ал-Косим ибн Саллом роҳимахуллох, 224- хижрий йили вафот этган.
32. “Китабул-ийман”, Хофиз Муҳаммад ибн Яҳё ибн Умар Аданий роҳимахуллох, 243- хижрий йили вафот этган.
33. “Китабул-ийман”, Хофиз Абу Бакр ибн Муҳаммад ибн Абу Шайба роҳимахуллох, 235- хижрий йили вафот этган.
34. “Китабул-ийман”, Хофиз Муҳаммад ибн Исхок ибн Манда роҳимахуллох, 395- хижрий йили вафот этган.
35. “Шуабул-иймон”, Хофиз Абу Абдуллох Халимий Бухорий роҳимахуллох, 403- хижрий йили вафот этган.
36. “Масаилул-ийман”, Кози Абу Яъло роҳимахуллох, 458- хижрий йили вафот этган.
37. “ар-Радду алал-жахмийя”, Имом Усмон ибн Саид Доримий роҳимахуллох, 280- хижрий йили вафот этган.
38. “ар-Радду алал-жахмийяти ваз-Занадикати”, Имом Ахмад ибн Ханбал роҳимахуллох, 241- хижрий йили вафот этган.
39. “ар—Радду ала ман анкарал-харфа вас-совт”, Имом, Хофиз Абу Наср Убайдуллох ибн Саъд Сижзий роҳимахуллох, 444- хижрий йили вафот этган.

Ислом Нури

40. “ал-Ихтилафу фил-лафзи вар-радду алал-жахмийяти вал-мушаббихати”, Имом Абу Мухаммад Абдуллох ибн Муслим ибн Кутайба Дайнурий роҳимахуллох, 276- хижрий йили вафот этган.
41. “Халку афъолил-ибади вар-радду алал-жахмийяти ва асхабит-таътили”, Имом Бухорий роҳимахуллох, 256- хижрий йили вафот этган.
42. “Масъалатул-улуви ван-нузули фил-хадиси”, Хофиз, “ибн Кайсароний” номи билан машхур бўлган Абул фазл Мухаммад ибн Тохир Макдисий роҳимахуллох, 507- хижрий йили вафот этган.
43. “ал-улувву лил-Алиййил-Азим ва ийзаху сахихил ахбар мин сакиймиха”, “ал-Арбаъийн фий сифаати роббил-оламийн” Имом Захабий роҳимахуллох, 748- хижрий йили вафот этган.
44. “Китабул-Арш ва моа рувия фихи”, Хофиз Мухаммад ибн Усмон ибн Аби Шайба Абсий роҳимахуллох, 297- хижрий йили вафот этган.
45. “Исбату сифаатил-улув”, Имом Муваффикуддин ибн Кудома Макдисий роҳимахуллох, 620- хижрий йили вафот этган.
46. “Аковилус-сикот фий таъвиллил-асмааи вас-сифаат”, “ал-Баъс ван-нушур”, “Исбату азабил-Кабри”, Имом Байхакий роҳимахуллох, 458- хижрий йили вафот этган.
47. “ат—Тасдику бин-назари илаллох фил-охирати”, Имом Абу Бакр Ожуррий роҳимахуллох, 360- хижрий йили вафот этган.
48. “ал-Эътикодул-холису минаш-шакки вал-интиқоди”, Имом Алоуддин Аттор роҳимахуллох, 724- хижрий йили вафот этган.

Ислом Нури

49. “ал-уюну вал-асару фий акоиди ахлил-асари”, Имом Абдулбокий Мавоҳилий Ханбалий роҳимахуллох, 1071- хижрий йили вафот этган.

50. “ат—Тухаф фий мазафибис-салаф”, Имом Мухаммад ибн Алий Шавкониё роҳимахуллох, 1250- хижрий йили вафот этган.

51. “Катфус-самар фий баяни акидати ахлил-асар”, “ад-Динул-холис”, Мухаммад Сиддик Хон Каннужий роҳимахуллох, 1307- хижрий йили вафот этган.

52. “Лавамиул-анварил-бахийя ва саватиул-асрорил-асарийя”, “Лавамиул-анварис-суннийя ва лавакихул-афқарис-суннийя шарху касидати ибн Аби Давуд ал-Хоййя”, аллома Мухаммад ибн Ахмад Саффориний роҳимахуллох, 1188- хижрий йили вафот этган.

53. “Тажридут-тавхидил-муфид”, Имом Ахмад ибн Алий Микрийзий роҳимахуллох, 845- хижрий йили вафот этган.

54. Эътиқод илми хакида энг кўп асарлар ёзган биринчи пешкадам олим Ибн Таймийя роҳимахуллохдир (728- хижрий йили вафот этган). У бу илмни тартибга солди ва унинг коидалари ҳамда йўлларини кўрсатиб берди. Унинг баъзи китоблари:

“Минхаажус-суннатин-набавийя”, “Даръу таорузил-акли ван-накли”, “Бугятул-муртаад фир-радди алал-мутафалсифати ва ахлил-илхаад”, “Иктизоус-сиротил-муस्ताкийм ли мухолафати асхабил-жахийм”, “ас-Соримул-маслул ала шаатимир-расул”, “Китабул-ийман”, “ар-Рисалатут-Тадмурийя”, “Коидатун жалила фит-тавассули вал-васила”, “ар-Радду алал-мантикийин”, “ал-Акидатул-Воситийя”, “ал-Акидатул-Хамавийя”, “ар-Рисалатут-тисъинийя”, “Баяну талбисил-жахмийя”,

Ислом Нури

“ан-Нубувваат”, “Шархул-акидатил-Исфоханийя”, “Шарху хадисин-нузул”.

Ўттиз етти жилдли ва кўпида эътикод хақида сўз юритилган “Мажмуъул-Фатаава” китоби.

55. Эътикод хақида асарлар ёзган пешкадамларнинг иккинчиси, раббоний олим, биринчи пешкадамнинг шогирди, адашган фиркаларга раддия беришда ўзининг кўп кучини сарф этган аллома ибнул Коййим ал-Жавзийя роҳимахуллохдир. У 752- хижрий йили вафот этган. Унинг асарларидан баъзилари куйидагилардир:

“ас-Соваикул-мурсала алал-жахмийяти вал-муаттила”, “Ижтимаул-жуюшил-исламийя ала газвил-муаттилати вал-жахмийя”, “ал-Касидатун-нунийя”, “Шифаул-алийл фий масоил-казои вал-кадари вал-хикмати ват-таътили”, “Тарикул-хижратайн ва бабус-саъадатайн”.
Ва бошка бебаҳо китоблари...

Биз эслатиб ўтган бу китобларнинг барчаси, Аллоҳга ҳамдлар бўлсин, нашр қилинган. Биз бошка кўплаб китобларнинг номларини зикр этмадик. Зеро, уларнинг баъзилари нашр қилинган ва баъзилари кўлёзма холида турибди.

Хотима

Биз айтиб ўтган эътикод — Ислом умматининг дастлабки гуруҳи яшаб ўтган эътикод бўлиб, у — тўғри, соф, Куръон ва суннат, умматнинг салафи ва имомлари айтган сўзлардан олинган тўғри йўл бўлиб, бу йўл билан Аллоҳ таоло дастлабки гуруҳнинг калбларини яшнатган эди.

Ислом Нури

Бу эътикод — салаф солих, фиркаи ножиъа — нажот топувчи жамоа, голиб тоифа, хадис ахли, “аҳлуссунна вал-жамоа” эътиқодидир.

Бу мазхаб асосчилари — тўрт имом, барча факихлар жумхури, мухаддислар, амалли олимлар ва уларнинг изларидан юрган ва шу кунимизга қадар юриб келаётган барча кишиларнинг эътиқодидир. Бу эътикод киёмат кунига қадар колгусидир.

Бу эътиқодни ўзининг соф булоғи — салаф солих ичган булогига қайтаришимиз, улар сукут қилган нарсалардан сукут қилишимиз, ибодатларни улар қилганидек қилишимиз, Куръон, суннат, Уммат салафининг ижмоъси ва янги масалаларда уларнинг тушунчалари соясида тўғри киёсга мултазим бўлишимиз керак.

Амирулмуъминийн Умар ибн Хаттоб розияллоху анху деди: “Одамларнинг салоҳияти ва фасоди қачон бўлишини билдим: агар фикх кичикдан келса катта унга қарши бўлади. Агар катта тарафидан келса кичик унга эргашиб, иккиси ҳам тўғри йўлга хидоятланади” (Ибн Абдул Барр роҳимахуллох ривояти: “Жомиу баянил-илми”: 247).

Амирулмуъминийн Алий ибн Аби Толиб розияллоху анху деди: «Илмни кимдан оляпсиз, қаранг, эҳтиёт бўлинг, чунки у олаётганингиз илм — диндир.»

Улуг саҳоба Абдуллох ибн Масъуд розияллоху анху деди: “Одамлар модомики, илмни катталаридан олар эканлар, яхшилик узра бўладилар. Агар кичиклари ва ёмонларидан олар эканлар ҳалок бўладилар” (Хатиб: “Кифаят фи илмир-риваят”: 196).

Билингни, мусулмон дўстим, Аллох бизни ва сизни тўғри йўлга хидоят

Ислом Нури

килсин, кимки хидоятни Куръон, суннат, салаф солих тушунчаларидан бошка жойдан изласа ёки Аллохнинг шариатидан зиёда бўлган нарсаларни олиб келса, у шубҳасиз очик залолатда, тўғри йўлдан узок ва мусулмоннинг йўлидан бошкага эргашган кишидир.

Биз расулуллох соллаллоху алайхи ва саллам суннатларининг хаммасини комил равишда кила олмай ўлиб кетамиз. Шундай экан, динда бидъатларни пайдо қилиш нимаси?!

Куйидаги байтларни кўп айтиб юрган Имом Моликни Аллох раҳмат қилсин:

Дин ишларининг яхшиси суннатдир,

Ишларнинг ёмони янги бидъатдир

(Имом Шотибий: “ал-Эътисом”)

Обидларнинг энг афзали Мухаммад соллаллоху алайхи ва салламдир. Шундай экан унинг ибодатига хилоф бўлган барча ибодат бидъат бўлиб, бандани Аллох таолога яқинлаштирмайди. Балки, ундан узоклаштиради. Аллох таоло деди: **“Сўнгра (Эй Мухаммад соллаллоху алайхи ва саллам), Биз сизни (дин) ишдан бир шариат (аник-равшан конун) устида (баркарор) қилдик. Бас, Сиз (фақат мана шу конунга) эргашинг ва билмайдиган кимсаларнинг хавойи нафсларига эргашманг!”** (Жосия: 18).

“Иброхимнинг динидан фақат ўзини кадрламайдиган (пасткаш) кишиларгина юз ўгирадилар” (Бақара: 130).

Ислом Нури

“Чиройли амал килувчи бўлган холида юзи(ўзи)ни Аллохга бўйсундирган ва тўғри йўлдан огмаган Иброхимнинг динига эргашган кишининг динидан ҳам гўзалроқ дин борми?! ” (Нисо: 125).

Мусулмонларнинг бирлашиш йўли бу умматнинг салафи бўлмиш дастлабки гурух эътикод килган соф акиданинг бирлиги бўлиб, улар шу билан дунёга адолат ила хукмрон бўлдилар.

Хуллас, биз энг мухим ишлардан бошлаш билангина ислох ва муваффақиятга эриша оламиз. у эса даъватимизни тавхид эътикодидан бошлашимиз, унга сиёсатимиз, хукмларимиз, ахлокимиз, одобимиз ва муомалаларимизни барпо этишимиз керак.

Биз ўз ҳаракатларимизни Куръон карим, расулуллох соллаллоху алайхи ва салламнинг суннатлари ва салаф солих тушунчаси билан бошлашимиз керак. Чунки ўшагина Аллох субҳанаху ва таоло бизларни буюрган тўғри йўл ва тўғри дастурдир. Аллох таоло деди: **“Албатта, мана шу Менинг Тўғри йўлимдир. Унга эргашинглар! (Бошка) йўлларга эргашмангизки, улар сизларни Унинг (Аллохнинг) йўлидан узиб кўяр. Шояд такво килсангизлар, деб (Аллох) сизларни мана шу нарсаларга буюрди.”** (Анъом: 153).

Салаф солих эътиқоди — умматнинг ахволини ислох киладиган ягона йўлдир.

Биз Аллох таолодан салаф солих йўлига хидоят килиб кўйганидек, бизларни улардан килишини, киёмат кунида улар билан бирга Мухаммад соллаллоху алайхи ва салламнинг байроги остида жамланишга, калбларимизни хидоят килганидан сўнг

Ислом Нури

адаштирмаслигига, ўзининг йўлида юрган солиҳ ва амал килувчи муваххидлар каторида килишини сўраб қоламиз. У бунга Кодир, Эшитувчи ва Ижобат килувчи зотдир.

Аллох таоло пайгамбаримиз, унинг оиласи ва барча сахобаларига салавот ва саломлар йўлласин!